

15. Voorzetsels

De voorzetsels functioneren vaak in bepaalde vaste verbanden. Heel belangrijk is het verband met het werkwoord in de zin. In veel gevallen bepaald het werkwoord de feitelijk betekenis van de prepositie, zie hiervoor [hoofdstuk 9](#). Hier geven we alleen een overzicht van de wat vaker voorkomende voorzetsels met de meest gebruikelijke betekenissen. We onderscheiden een paar basisbegrippen om de voorzetsels in te delen, maar een dergelijke indeling heeft alleen enige praktische waarde voor het moment. De volgende begrippen spelen een rol: ruimte, tijd, instrument, reden/oorzaak, relatie. Sommige voorzetsels hebben verschillende betekenissen, waardoor ze in verschillende categorieën kunnen voorkomen.

1. RUIIMTE, TIJD, INSTRUMENT, REDEN

1.1. בְּ ↑

Het voorzetsel בְּ is misschien wel het voorzetsel met de meeste mogelijkheden in het Bijbels Hebreeuws. Het kan ruimtelijk functioneren, of in een tijdsfunctie. Daarnaast kan het ook reden, oorzaak, instrument, relatie en dergelijke aanduiden. We geven enkele voorbeelden.

[1]	Ruth 1:1	בְּיָמֵי שֹׁפֵט הַשְּׁפָטִים				
		b- in/tijdens	īmē dagen	šəpōṭ het richten	ha- de	ššopəṭīm richters
		in de dagen van het richten der richteren / in de richterenrijd				

Het volgende voorbeeld laat zien dat meer dan een betekenis zonder probleem in hetzelfde vers kan voorkomen.

[2]	Ruth 1:1	בְּשָׂדֵי מוֹאָב		
		bi- in	śdē velden	mōʾāb Moab
		in het gebied van Moab		

Overdrachtelijk - ruimtelijk kan men het gebruik van בְּ in verbinding met עֵינַי noemen, anderen zien in בְּעֵינַי een samengestelde prepositie.

[3]	Ruth 2:13	אֶמְצָאֲחֵן בְּעֵינֶיךָ			
		ʿəmsā ik vind	ḥen genade	bə- in	ʿēnēkā uw ogen
		u bent wel bijzonder goed voor mij			

Het instrument of middel van een handeling wordt ook regelmatig met בְּ aangeduid.

[4]	Ex. 5:3	פֶּן־יִפְגְּעוּנוּ בַדָּבָר אוֹ בַחֶרֶב						
		pən opdat niet	yīpḡāʿenū hij slaat ons	ba- met de	ddeḇer pest	ʾō of	bə- met het	ḥareḇ zwaard

opdat Hij ons niet slaat met de pest of het zwaard

Ook de prijs van het een of ander kan met אָ aangegeven worden.

[5]	Gen. 37:28	וַיִּמְכְּרוּ אֶת-יוֹסֵף לְיִשְׁמָעֵאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף								
		wa-	yyimkərū	ʿet	yōsep	la-	yyišmāʿēlīm	bə-	ʿešrīm	kāseḅ
		en	zij verkochten	OBJ.	Josef	aan	de Ismaelieten	voor	twintig	zilver
		en ze verkochten Josef voor twintig zilverstukken aan de Ismaelieten								

Soms is het verschil met andere voorzetsels gering, zoals uit het volgende voorbeeld blijkt.

[6]	Gen. 1:26	נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ					
		naʿāšē	ʿādām	bə-	šalmenū	ki-	dmūtenū
		laat ons maken	mens	naar	ons beeld	volgens	onze gelijkenis
		Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis					

2. RUIMTE, TIJD

2.1. אַחֲרַי / אַחֲרָּ ↑

Ruimtelijk achter, *temporeel* na. De keuze tussen beide functies hangt natuurlijk weer af van de context, enerzijds van het

werkwoord in de zin, anderzijds van het afhankelijke element.

[7]	Gen. 10:1	וַיִּוְלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחַר הַמַּבּוּל						
		wa- en	yyiwwālədū zij werden geboren	lāhēm aan hen	bānīm zonen	ʔaḥar na	ha- de	mmabbūl vloed
		en na de vloed werden hun zonen geboren						

De voorzetsel wordt ook regelmatig gebruikt ter inleiding van een verbale zin, en dient dan adverbiaal vertaald te worden.

[8]	Gen. 30:21	וְאַחַר יִלְדָה בַּת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה								
		wə- en	ʔaḥar erna	yālədā zij baarde	bat dochter	wa- en	ttiqrā zij noemde	ʔet OBJ.	šəmāh haar naam	dīnā Dina
		daarna kreeg ze een dochter, die ze Dina noemde								

In een dergelijke zin heeft **אַחַר** ongeveer dezelfde betekenis als **אַחַר הַדְּבָרִים הַזֵּה / הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה**, wanneer dat voor een verbale vorm gehanteerd wordt.

[9]	Esth. 3:1	אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גָדַל הַמֶּלֶךְ אֶחָשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הָמָן										
		ʔaḥar na	ha- de	ddəbārīm zaken	hā- de	ʔellē deze	giddal maakte groot	ha- de	mmēlək koning	ʔāḥašwerōš Ahasveros	ʔet OBJ.	hāmān Haman

hierna bevorderde koning Ahasveros Haman

2.2. לָּ ↑

Ook een van de zeer veel gebruikte voorzetsels is לָּ, dat heel vaak een ruimtelijke functie heeft.

[10]	Ruth 1:10	נָשׁוּב לְעַמֶּךָ		
		nāšūb wij keren terug	lā- naar	ʿammek uw volk
		Wij willen terugkeren naar uw volk		

Heel vaak komt het voorzetsel voor ter aanduiding van een meewerkend voorwerp.

[11]	Ruth 2;20	וַתֹּאמֶר נְעֻמִי לְכַלְתָּהּ				
		wa- en	ttōmēr zij sprak	nqʿōmī Noömi	lā- tot	kallātāh haar schoondochter
		Noömi zei tegen haar schoondochter				

In een tijdsrelatie heeft לָּ een betekenis, die in zekere zin richting aangeeft, "tot" een bepaald moment, "tegen" een bepaald gebeuren.

[12]	Ruth 2:14	לֶעֶת הָאֵכֶל			
		lə-	et	hà-	okel
		voor	tijd	het	eten
		tegen etenstijd			

Een vaste verbinding, die zo'n 160 keer voorkomt, waarvan bijna 100 keer in de Psalmen, is לעולם:

[13]	Psalm 136:1	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ			
		kī	lə-	olam	hasdō
		want	voor	altijd	Zijn gunst
		Want zijn gunst is er voor altijd			

Overdrachtelijk gebruikt komt לְ voor ter inleiding van een infinitivus constructus, met de betekenis "om te", "door te."

[14]	Ruth 2:15	וַתֵּקַם לְלֶקֶט			
		wa-	ttâqom	lə-	laqget
		en	zij stond op	om te	verzamelen

ze ging aan het verzamelen

Tenslotte dient het gebruik van לְ genoemd ter omschrijving van een bezitsrelatie, die, wanneer het om een complete zin gaat, vaak met "hebben" moet worden weergegeven.

[15]	Gen. 39:6	כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ		
		kql alles	ʾāšer REL.	lō voor hem
		alles wat hij had		

2.3. מִן ↑

מִן betekent in eerste instantie iets als "weg van", "uit". In de tijd wordt deze prepositie gebruikt met de betekenis "sinds".

[16]	Ruth 1:7	וַתֵּצֵא מִן-הַמָּקוֹם				
		wa- en	ttešē zij ging uit	min weg van	ha- de	mmaqōm plaats
		zij verliet de plaats				
[17]	i Sam. 29:3	מִיּוֹם נָפְלוּ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה				

mi-	yyōm	nqplō	°ad	ha-	yyōm	ha-	zzē
sinds	dag	zijn vallen	tot	de	dag	de	deze
sinds de dag dat hij gevallen is tot op deze dag.							

Een specifiek, overdrachtelijk, voorbeeld van het ruimtelijke **מִן** is het zogeheten partitieve gebruik:

[18]	Ruth 2:14	וְאַכַּלְתָּ מִן־הַלֶּחֶם					
		wə-	°akalt	min	ha-	lleḥem	
		en	jij eet	van	het	brood	
Je moet van het brood eten.							

Dit partitieve **מִן** komt zelfs voor, samen met een volgende meervoudig begrip, in de betekenis van "één/enkele van", en een dergelijke verbinding kan zelfs als onderwerp of lijdend voorwerp van een werkwoord optreden.

[19]	Ex. 17:5	וְקַח אִתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל					
		wə-	qah	°ittakā	mi-	zziqnē	yisra'el
		en	neem	bij je	(enkele) uit	oudsten	Israel
En neem met je mee enkele van de oudsten van Israel.							

[20]	Job 27:6	לֹא־יִחַרְרַף לְבַבִּי מִיָּמִי				
		lō niet	yəḥḥərap̄ veroordeelt	ləbābī mijn hart	mi- (een) van	yyāmāy mijn dagen
mijn hart veroordeelt niet een van mijn dagen over mijn leven heb ik mijzelf niets te verwijten						

Een ander overdrachtelijk gebruik van het ruimtelijke **מִן** is de constructie waarbij twee zaken met elkaar worden vergeleken. **מִן** betekent dan zoveel als "gerekend vanaf / vergeleken met," in het Nederlands weer te geven met een vergrotende trap van het onderwerp van de vergelijking en het voorzetsel "dan." De constructie komt voor bij bijvoegelijke naamwoorden, maar ook bij werkwoorden die een toestand omschrijven.

[21]	Gen. 39:9	אֵינְנִי גָדוֹל בְּבַיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי						
		ʿenənnū hij is niet	gādōl groot	ba- in het	bbayit huis	ha- het	zzē dit	mimmənnī gerekend vanaf mij
er is niemand groter in dit huis dan ik								

[22]	Ruth 3:10	הֵיטַבְתָּ חֶסֶדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרֵאשׁוֹן								
		hētabt je hebt goed gemaakt		ḥasdek jouw goede daad		hā- de	ʾaḥārōn laatste	min gerekend naar	hā- de	rīšōn eerste
Dit laatste bewijs van je trouw is nog beter dan het eerste										

2.4. עַד ↑

Dit voorzetsel betekent meestal "tot, tot aan."

[23]	Ruth 2:7	עַד-עַתָּה			
		^c ad	^c attā		
		tot	nu		
		tot nu toe			
[24]	Ri. 7:13	וַיָּבֹא עַד-הָאֵהָל			
		wa-	yyābō	^c ad	hā- ^o hēl
		en	hij kwam	tot	de tent
		het kwam tot aan de tent			
[25]	Gen. 6:7	מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה			
		me-	^o ādām	^c ad	bəhemā
		vanaf	mens	tot	vee
		van de mens tot het vee			

3. RUIMTE

3.1. אֵל ↑

אל geeft aan in welke richting een handeling plaats vindt. Bij werkwoorden van beweging "naar", en, wanneer het doel vijandig of negatief is, "tegen."

[26]	Ruth 1:7	לָשׁוּב אֶל-אֶרֶץ יְהוּדָה				
		lā-	šūb	ʿel	ʿeṛeṣ	yəhūdā
		om te	terugkeren	naar	land	Juda
		om terug te keren naar het land van Juda				
[27]	2 Sam. 13:39	לָצֵאת אֶל-אַבְשָׁלוֹם				
		lā-	šēt	ʿel	ʿabšālōm	
		om te	uittrekken	naar	Avsjalom	
		om (met het leger) uit te trekken tegen Avsjalom				

Overdrachtelijk bij werkwoorden van "spreken" betekent **אל** zo veel als "over", terwijl het bij deze werkwoorden ook gewoon richting kan aangeven, "spreken tot."

[28]	Gen. 20:2	וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הִיא							
		wa-	yyōmēr	ʿabrahām	ʿel	šārā	ištō	ʾāhotī	hī
		en	hij zei	Avraham	over	Sara	zijn vrouw	mijn zuster	zij
		En Avraham zei over zijn vrouw: Zij is mijn zuster							

[29]	Ruth 2:22	וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל־רוּת				
		wa-	ttōmer	nɔˁǝmī	ˁel	rūt
		en	zij zei	Noomi	naar	Ruth
		Noomi zei tegen Ruth				

3.2. אַתּ ↑

אַתּ geeft ruimtelijke direkte nabijheid aan.

[30]	Ri. 19:4	וַיֵּשֶׁב אֵתוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים				
		wa-	yyešəb	ˁittō	šəlošet	yāmīm
		en	hij woonde	bij hem	drie	dagen
		hij bleef drie dagen bij hem				

3.3. בֵּין ↑

De prepositie בֵּין, die de ruimtelijke positie tussen twee zaken aanwijst wordt in het Hebreeuws bij beide elementen gebruikt, waar het Nederlands aan één keer voldoende heeft.

[31]	Gen. 1:4	וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ
------	----------	---

wa-	yyabdel	ʿēlohīm	bēn	hā-	ʾōr	ū-	bēn	ha-	ḥošek
en	hij scheidde	God	tussen	het	licht	en	tussen	de	duisternis
en God maakte scheiding tussen het licht en de duisternis									

3.4. בָּעַד ↑

בָּעַד is een als voorzetsel, "door, doorheen," gebruikt naamwoord, waarvan de oorspronkelijke betekenis niet zeker is.

[32]	Gen. 26:8	וַיִּשְׂקֶף אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בָּעַד הַחַלּוֹן							
		wa-	yyašqeḇ	ʾābīmeleḵ	meleḵ	pəlišṭīm	bəʿad	ha-	ḥallōn
		en	hij keek	Avimelech	koning	Filistijnen	door/uit	het	venster
en Avimelech, de koning der Filistijnen, keek uit het venster									

Sommige vertalingen gaan ervan uit dat Avimelech naar buiten keek, anderen dat hij naar binnen keek, vgl. SV: "... dat Abimélech, de koning der Filistijnen, ten venster uitkeek, ..." en WV: "...keek Abimelek, de koning van de Filistijnen, eens door het venster naar binnen...".

3.5. נֶגַד ↑

נֶגַד betekent zoveel als "voor, in tegenwoordigheid van, naast."

[33]	Ruth 4:4	קָנָה נִגְדַּד הַיֹּשְׁבִים וְנִגְדַּד זְקֵנֵי עַמִּי							
		qanē	neḡeḏ	ha-	yyošəbīm	wə-	neḡeḏ	ziqnē	ʿammī
		koop	ten overstaan van	de	zittenden	en	ten overstaan van	oudsten	mijn volk
		koop het ten overstaan van degenen die hier zitten en de oudsten van mijn volk.							

Aangezien **!** ook explicatief gebruikt kan worden, kan men ook vertalen: koop het ten overstaan van degenen die hier zitten, namelijk de oudsten van mijn volk.

3.6. על

Dit voorzetsel hangt samen met de wortel **עלה** die "opstijgen, omhoog gaan" betekent. De betekenis is "op, over, boven," zowel reëel als overdrachtelijk.

[34]	Ruth 3:9	וּפְרַשְׁתָּ כְּנָפֶיךָ עַל-אַמְתֶּךָ				
		ū-	pāraštā	kənaḡəḱā	ʿal	ʿāmatəḱā
		en	u spreidt uit	uw vleugel	over	uw dienares
		wilt u uw vleugel uitspreiden over uw dienares				
[35]	Ruth 2:6	הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל-הַקּוֹצְרִים				
		ha-	nna ^c ar	ha-	nniṣṣāb	ʿal ha- qqōṣərīm

de	knecht	de	geplaatst	over	de	maaiers
de knecht die opzichter was over de maaiers						

3.7. תַּחַת ↑

In de eerste plaats betekent תַּחַת "onder," verder ook "in plaats van."

[36]	Ruth 2:12	לְחֹסוֹת תַּחַת־כַּנְפָיו						
		la-	ḥāsōt	taḥat	kənaḥpāw			
		om te	schuilen	onder	zijn	vleugels		
		om onder Zijn vleugels te schuilen						
[37]	Gen. 36:37	וַיָּמָת שָׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שְׂאוּל						
		wa-	yyāmōt	śamlā	wa-	yyimlok	taḥtāw	ša'ūl
		en	hij stierf	Samla	en	hij regeerde	in plaats van hem	Sjael
		Toen Samla gestorven was, werd koning in zijn plaats Sjael						

4. RELATIE, TIJD

4.1. כִּי ↑

כְּ geeft aan dat hetgeen volgt met iets vergeleken wordt, "zoals, vergelijkbaar met." Soms betekent dit 'vergelijkbaar met' "ongeveer." Wanneer כְּ gebruikt wordt om twee in de tijd functionerende elementen naast elkaar te plaatsen wordt er vrijwel altijd gelijktijdigheid bedoeld.

[38]	Ruth 2:13	וְאֲנִכִּי לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שְׂפֹחֹתֶיךָ						
		wə-	ʾānokī	lō	ʿēhyē	kə-	ʾaḥat	šipḥotēkā
		en	ik	niet	ik ben	zoals	één	uw dienststers
		hoewel ik niet ben als een van uw dienaressen WV: terwijl ik niet eens een van uw dienaressen ben						

[39]	Ruth 1:4	וַיָּשְׁבוּ שָׁם בְּעֶשֶׂר שָׁנִים						
		wa-	yyešbū	šām	kə-	ʿešet	šanīm	
		en	zij woonden	daar	ongeveer	tien	jaren	
		en zij woonden daar ongeveer tien jaren						

[40]	2 Sa. 4:5	וַיָּבֹאוּ בְּחַם הַיּוֹם אֶל-בַּיִת							
		wa-	yyāboū	kə-	ḥom	ha-	yyōm	ʿel	bēt
		en	zij kwamen	in vergelijking met	hitte	de	dag	naar	het huis van
		precies op het heetst van de dag kwamen ze bij het huis van ...							

5. RELATIE

5.1. אַתּ ↑

אַתּ is de gebruikelijke inleiding van een lijdend voorwerp, dat op enigerlei wijze bepaald is.

[41]	Ruth 3:4	וַיֵּדְעָהּ אֶת־הַמָּקוֹם				
		wə-	yada ^c at	ʿet	ha-	mmāqōm
		en	je weet	OBJ.	de	plaats
		(zodat) je de plaats kent				

5.2. בְּלִי ↑

בְּלִי betekent normalerwijze "zonder."

[42]	Job 24:10	עָרוֹם הֵלְכוּ בְּלִי לְבוּשׁ			
		ʿārūm	hilləḵū	bəlī	ləbūš
		naakt	ze lopen rond	zonder	kleding
		Naakt lopen zij rond zonder kleding			

5.3. עִם ↑

ע is vaak niet te onderscheiden van את (hierboven 3.2), en de betekenis is eveneens "met, bij." Men vergelijkte beide onderstaande voorbeelden.

[43]	Ruth 1:7	וּשְׁתֵּי כַלְתֵּיהָ עִמָּהּ			
		ū-	štē	kallotēhā	°immāh
		en	twee	haar schoondochters	met haar
		samen met haar beide schoondochters			

[44]	Ruth 1:10	כִּי-אֶתְךָ נָשׁוּב לְעַמִּי			
		kī	°ittāk	nāšūb	lə- °ammek
		immers	met u	wij keren terug	naar uw volk
		Wij keren zeker met u terug naar uw volk			

